

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

УДК: 373.5.016-047.22

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

І. Ф. Прокопенко, м. Харків

Важливими є питання підвищення ролі і розширення освітніх установ, розвантаження школи і вчителя від зайвої опіки і різноманітних форм контролю; посилення ролі батьківської спільноти, яка єдина в сучасних умовах повинна оцінювати якість освіти, та відповідальності громад, центральних і регіональних владних структур за створення належних умов роботи школи.

Ключові слова: *освіта, компетентнісний підхід, сучасна українська школа, учитель.*

It has been noted in the article that nowadays there are a lot of important issues in modern Ukrainian school. They are: increasing role and expansion of educational institutions, removal of excess tutelage and different forms of control at schools; strengthening the role of parents' communities, which should evaluate the quality of education in the modern conditions, and strengthening the responsibility of communities, central and regional authorities for creating appropriate conditions for school work.

Key words: *education, competence approach, modern Ukrainian school, teacher.*

Сучасне українське суспільство знаходиться на «марші реформ», серед яких, на думку уряду, освіта і її докорінне поліпшення посідають чільне місце. Ведеться робота по прийняттю «Закону про освіту», широко обговорюється Концепція «Нова українська школа».

Концепція – документ фундаментальний і заслуговує на схвалення. Його слід розглядати як форму імплементації «Закону про освіту» і модернізації освіти в цілому. Оскільки сам Закон ще не прийняла Верховна Рада України, то робота над концепцією і її послідовне втілення послугує покращенню редакції самого Закону.

Відомо, що законів і концепцій на все життя не буває, то, на наш погляд, мова повинна йти саме про сучасну українську школу, а тому слід говорити про сучасний (за змістом і метою) етап модернізації шкільної освіти, чим забезпечується поступовість досягнення мети й виключається категоричність щодо попередників. Модернізація освіти потребує неспішної, але системної роботи, спрямованої на її вдосконалення й забезпечення високої якості.

Освіта – не галузь і не сектор суспільного виробництва. Вона є основоположною функцією держави, яка передбачає вирішення триєдиного завдання: формування освіченого українця: громадянина, патріота, професіонала, що достатньо аргументовано нами викладено раніше і що зафіксовано в розділі Концепції: «Мета нової школи».

Вона (освіта) є фундаментом і передуює якісним змінам в економіці і суспільстві в цілому. Неперспективними є підходи, за якими спочатку створимо ефективну економіку, а потім якісну освіту. Життя вимагає забезпечення, в першу

чергу, якісної освіти, а з нею і науки, і вже на цьому фундаменті – процвітаючої економіки.

Важливими є питання підвищення ролі й розширення освітніх установ, розвантаження школи й вчителя від зайвої опіки та різноманітних форм контролю; посилення ролі батьківської спільноти, яка єдина в сучасних умовах повинна оцінювати якість освіти, та відповідальності громад, центральних і регіональних владних структур за створення належних умов роботи школи.

Без сумніву, у підготовці школярів до вільного входження в доросле самостійне життя провідну роль будуть відігравати сучасні стандарти старшої школи й послідовно впроваджуваний компетентнісний підхід.

У згаданій Концепції аргументовано виписані ключові компетентності для життя, поряд з цим у деяких із них, зокрема «підприємливість» і «загальнокультурна грамотність» бажано передбачити посилення ролі правового, економічного та інших форм виховання та широке впровадження різних форм полікультурної освіти. За таких умов випускники школи будуть більш ґрунтовно підготовлені до підприємницької діяльності, готовності жити разом (у злагоді і мирі) і більш вільно входити у самостійне життя.

Від Бога діти народжуються з багатьма проявами таланту. Самі по собі розвиток здібностей і реалізація таланту не відбуваються, а тому й надалі потрібен буде «Божий поводитир» – щасливий учитель.

На думку видатного філософа й педагога Г. С. Сковороди, для того, щоб школа по-справжньому стала осередком щасливих дітей, потрібно суттєво поліпшити систему відбору й формування самого вчителя. Абітурієнти, які обирають професію вчителя, повинні атестуватися (бодай у формі співбесіди) на придатність і «сродність», що потребує уточнення в умовах прийому.

В Україні в даний час, окрім класичних педагогічних університетів, з'явилася значна кількість вищих навчальних закладів, які готують вчителів (технічні університети, коледжі, перетворені у свій час в університети). Це призвело до пониження рівня професійної підготовки вчителя і має негативні наслідки. Сьогодні загальною як для науковців, так і для керівників освіти є справа «спрощеного» й нерідко непрофесійного підходу до ролі та якості вчителя.

З метою послідовного забезпечення високої якості вчителя доцільно зосередити їх підготовку й підвищення кваліфікації у класичних педагогічних університетах та класичних університетах. Педколеджі (академії), які фінансуються місцевими бюджетами, повинні працювати в тісній інтеграції з педагогічними університетами й бути «в полі зору» МОН України. Якість освіти знаходиться у прямій залежності від якості й професіоналізму учителя. Тільки у класичних педагогічних університетах є змога дати належну теоретичну, методичну й практичну підготовку вчителя.

Він, по-перше, повинен навчатися за єдиною п'ятирічною магістерською програмою. Ця норма прописана в концепції розвитку освіти до 2025 року і повинна акцентуватися умовами прийому уже тепер. Формування перелічених у Концепції компетенцій старшокласника передбачає довготривале формування сучасного вчителя, наділеного теж розгалуженою системою компетентностей.

За таких умов десять визначених у зазначеному документі компетентностей школяра будуть забезпечуватися висококомпетентним учителем. Рівні компетенції вчителя повинні передбачати:

- здатність до навчальної роботи, уміння взаємодіяти з учнями, глибоке володіння методами навчання;
- володіння вміннями й навичками планування своєї навчальної роботи, уміннями аналізувати наміри, цілі, зміст та наслідки та розподіл часу в навчальному процесі.

Названі рівні компетенції мають складати ядро навчальної діяльності;

- володіння знаннями і методами, які забезпечать уміння складати власні навчальні плани, розраховані на тривалий період;
- формування здатності вчителя до колективного аналізу та обговорення навчального процесу (педагоги, батьки, учні) з використанням професійних компетенцій;
- здатність виступати професіоналом-вихователем.

Виходячи з означеного, як у «Законі про освіту», так і в інших документах необхідно деталізувати таку компетенцію, як «Вмотивований учитель».

Робота вчителя зі старшокласниками може вважатися успішною, коли інтегровані у свідомості школяра компетенції втіляться в позитивні його вчинки, в усвідомлене бажання стати справжнім громадянином і патріотом незалежної України, коли почуття або навіть компетенція «Бути вдячним» стане запорукою формування сучасної української нації.

Саме такі підходи повинні стати платформою для формування нового іміджу сучасної української школи й сучасного вчителя.

При спільних зусиллях влади, освітян і науковців, громадськості ефект буде гарантовано високим.

УДК 316.356.2:392.3

ВИЩА ОСВІТА У ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКАХ ХХІ СТОЛІТТЯ

І. І. Дорожко, м. Харків

Шлях України до економічної, політичної й соціокультурної інтеграції у суспільному просторі Європи значною мірою визначається рівнем розвитку національної системи освіти. На сьогодні система освіти в Україні перебуває на етапі якісного реформування. Зміни насамперед стосуються змісту освіти, її спрямованості, загальної парадигми. Освіта найбільш відчутно реагує на зміни, що відбуваються у світі. Вона найбільшою мірою здатна відображати й демонструвати якість трансформації сучасності.

Ключові слова: глобалізація, українське суспільство, освіта, вища школа, реформа.

Ukrainian way to economical, political, social and cultural integration in social space of Europe is much determined by the level of development of national educational system. Nowadays the educational system in Ukraine is at the stage of quality reforming. First of all, changes concern the content of education, its direction and common